

Den styrkede pædagogiske læreplan for Teaterbørneinstitutionen

Børnehuset Teaterbørn & Helligaandskirken

Udgave 4, marts 2025

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Indholdsfortegnelse

DET FÆLLES PÆDAGOGISK GRUNDLAG	3
BØRNESYN, DANNEELSE OG BØRNEPERSPEKTIV, LEG, UDVIKLING OG BØRNEFÆLLESSKABER	3
DET PÆDAGOGISKE UDVIKLINGSMILJØ	7
SAMARBEJDE MED FORÆLDRE OM BØRNS LÆRING	8
BØRN I UDSATTE POSITIONER.....	9
PÆDAGOGISK UDVIKLINGSMILJØ MED SAMMENHÆNG TIL BØRNEHAVEKLASSEN	10
INDDRAGELSE AF LOKALSAMFUNDET.....	11
ARBEJDET MED DET FYSISKE, PSYKISKE OG ÆSTETISKE BØRNEMILJØ	12
DE SEKS LÆREPLANSTEMAER	14
ALSIDIG PERSONLIG UDVIKLING:	14
SOCIAL UDVIKLING.....	15
KOMMUNIKATION OG SPROG.....	16
KROP, SANSER OG BEVÆGELSE	17
NATUR, UDELIV OG SCIENCE.....	18
KULTUR, ÆSTETIK OG FÆLLESSKAB	18
EVALUERINGSKULTUR.....	19
LITTERATURLISTE	27

Det fælles Pædagogisk grundlag

Vores pædagogik er i konstant udvikling. Gennem personalets iagttagelser og faglige refleksioner skaber vi løbende nye ideer til handlemuligheder, der bevarer og højner kvaliteten i det praksisnære arbejde. Vores styrkede læreplan er derfor et 'levende dokument', som vi kontinuerligt opdaterer og justerer.

Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, udvikling og børnefællesskaber

Ressourcepræget børnesyn

Vores børnesyn¹ bygger på, at hvert barn er unikt og besidder ressourcer og potentialer. Vi mener, at alle børn skal behandles lige, hvilket indebærer, at de mødes med en differentieret tilgang, der tager udgangspunkt i deres behov, mestringsevne og forudsætninger. Grundprincip: "Alle børn skal behandles ens ved at blive behandlet forskelligt."

Vi mener, at den måde, vi italesætter børns ressourcer på, kan udvide deres forståelse af sig selv og deres muligheder i fællesskabet (Foucault, 1977). Vores pædagogiske tilgang er forankret i neuropædagogisk viden, hvor vi anerkender hjernens formbarhed og dens evne til at reorganisere sig gennem neuroplasticitet. Dette betyder, at vores pædagogiske handlinger og den måde, vi taler til og om barnet på, har stor indflydelse på de 'stier i hjernen', som barnet udvikler og træder, men også på den måde, vi ser og møder barnet på (Prehn, 2019). Det, vi vælger at fremhæve og italesætte, er ofte det, barnet griber fat i og dygtiggør sig i.

¹De ord og begreber, vi bruger, former vores pædagogiske praksis og børnesyn. Vi arbejder derfor ud fra en fælles virkelighedsforståelse, der er nøje udvalgt på baggrund af faglige overvejelser. Vores ontologiske udgangspunkt bygger på, at børn er unikke individer med iboende ressourcer og potentialer, som kan udvikles gennem pædagogisk intervention. Dette syn på barnet, som et aktivt subjekt, understøttes af neurovidenskabens begreb om neuroplasticitet, der fremhæver hjernens formbarhed og udviklingsmuligheder gennem pædagogiske handlinger (Prehn, 2019). Vores epistemologiske udgangspunkt ser viden som en proces, hvor barnet konstruerer mening gennem narrative praksisser (Bruner, 1990). Pædagogikken fokuserer på, hvordan sprog og kommunikation påvirker barnets selvforståelse og verdensopfattelse. Begreber som epistemisk tillid (Gottfried, 2004) og en differentieret, handleanvisende pædagogik er centrale for at skabe et børnemiljø, der understøtter barnets udviklingspotentialer.

Vores arbejde med narrativ pædagogik understøtter barnets fortælling om sig selv. Ifølge Bruner (1990) skaber vi mening gennem de historier, vi fortæller om os selv, og denne tilgang hjælper barnet med at udvikle en positiv identitet og forståelse af sine ressourcer. Vi taler 'hjerne-smart' til og om børnene, ved at benytte handleanvisende sprog som fælles kommunikationsredskab (Prehn, 2019).

Tryghed, tilknytning og omsorg

Tryghed udgør kernen og fundamentet for vores pædagogiske arbejde. Tryk tilknytning betragtes som et grundlæggende behov, der skal etableres og vedligeholdes for hvert enkelt barn (Tordrup, 2019). Vi stræber efter, at hvert barn oplever at blive set, hørt, forstået og imødekommet af institutionens professionelle omsorgspersoner. Vi prioriterer at skabe tid og ro til at understøtte en sensitiv og tilpasset respons på barnets signaler, hvilket fremmer følelsesmæssig og kognitiv stabilitet. Vejen hertil går gennem omsorg (Andersen, Angelo & Haugaard, 2021). Det er vores ansvar at sikre, at barnets omsorgsbehov bliver mødt. Vi ønsker at fremme, at barnet oplever at blive mødt af baseværdige voksne, som skaber en grundlæggende tillid til, at barnets egne behov er acceptable, og at det kan stole på verden og på voksne. Denne tillid kaldes også epistemisk tillid.

En baseværdig voksen skaber tryghed ved at være tilgængelig, responsiv og følelsesmæssigt engageret i barnets behov. Barnets behov skifter mellem behovet for 'nærhed' og behovet for 'udforskning'. Som baseværdige voksne skal vi understøtte barnets dobbeltbundne behov for både 'nærhed' og 'udforskning' ved fagligt at afkode barnets signaler for trøst, støtte og vejledning inden for barnets zone for nærmeste udvikling (Vygotsky, 1978), så barnet opnår følelsesmæssig stabilitet og tryghed (Bowlby, 1969).

Udvikling gennem leg

Vi ser børn som kompetente, og de lærer at udvikle sig gennem leg. Når vi arbejder med lege som f.eks. købmandsleg, er det ikke primært for at lære om tal, men for at fremme nysgerrighed, samarbejde og emotionel forståelse. Læring om tal opstår ofte som en naturlig sidegevinst. Legen understøtter også socialkognitiv udvikling, hvor børn spejler hinandens handlinger, og spejlneuroner spiller en vigtig rolle i, hvordan børn tilpasser deres adfærd i sociale sammenhænge (Tordrup, 2019).

Alle børn har 'øve-baner', hvor de udforsker og afprøver nye færdigheder. Som voksne er det vores ansvar at bane vejen for de områder, børnene ikke selv vælger at udforske. Dette kræver, at vi skaber det rette pædagogiske stillads – et fleksibelt og støttende rammeværk, der giver børnene mulighed for at udvikle sig i deres eget tempo og samtidig få den nødvendige støtte (Vygotsky, 1978).

Barnet udforsker aktivt gennem nysgerrige handlinger, og vi understøtter dets initiativ ved at skabe betingelser for medbestemmelse. Vi tilpasser vores voksenroller alt efter behov: vi går 'foran' som vejledere, 'ved siden af' som samarbejdspartnere og 'bagved' for at følge børnenes egne initiativer (Berstien, 2015). Gennem udviklende øjeblikke (Tordrup, 2019) hjælper vi børnene med at udforske deres sociale og kognitive potentialer. Som rollemodeller er vi opmærksomme på, at børn lærer det, vi selv praktiserer.

Vi ser, at barnets vigtigste aktivitet er legen. Legen spiller en stor rolle i forhold til læring gennem fællesskabet (Vygotsky, 1978). Vi sikrer børnenes deltagelsesmuligheder gennem målrettet pædagogik i mindre, strategiske grupper dagligt (Taggart, 2014). Børnene inddeles i mindre grupper ud fra en fælles faglig refleksion omkring børnegruppens forskellige kompetencer og forudsætninger. Her arbejder vi målrettet med legefællesskaber som vokseninitieret aktivitet for at sikre, at børnene dagligt er i positive relationssamspil, både i større og mindre børnefællesskaber.

Legen ses som en arena, hvor børn udfolder deres ressourcer og potentialer i et trygt og støttende fællesskab. Gennem legens mangfoldighed får børnene mulighed for at eksperimentere, undersøge, skabe og udvikle nye kompetencer, som styrker deres selvforståelse, medbestemmelse og deltagelse i fællesskabet (Børne- og Undervisningsministeriet, 2020).

De professionelle omsorgspersoner arbejder aktivt og bevidst med at skabe rammer for børns leg i mindre grupper, hvor vi tilrettelægger aktiviteter, der tager højde for børns individuelle ressourcer og behov. Ved at inddrage børnene i forskellige legeformer, både vokseninitieret og børneinitieret, understøtter vi deres socialkognitiv udvikling. Slowpædagogik er en del af denne tilgang, hvor vi giver børnene tid og nærvær til at udforske og udvikle sig i et roligt og stimulerende tempo, som giver plads til barnets egne initiativer og ressourcer (Taggart, 2014).

Legeformer:

Ved at tilrettelægge og deltage i forskellige legeformer skaber vi et udviklingsmiljø, hvor børnene får mulighed for at udvikle deres ressourcer og kompetencer, samtidig med at de styrkes i deres evne til at indgå i et mangfoldigt børnefællesskab og øve sig i at samarbejde med andre. I denne proces understøtter vi børns medbestemmelse og aktive deltagelse i deres egen udvikling (Jensen, 2017).

- Funktionslege: I funktionslege eksperimenterer børnene med objekters funktioner og deres egen krops handlinger. De opnår forståelse for, hvordan forskellige ting virker, f.eks. hvordan en bold triller, eller en bil bevæger sig, hvilket understøtter deres fysiske og kognitive udvikling.
- Konstruktionslege: I konstruktionslege får børnene mulighed for at skabe og bygge, f.eks. ved at lave kager i sandkassen. Dette giver børnene mulighed for at udvikle deres kreative evner og samarbejde, og det de skaber kan senere anvendes i rollelege, hvor børnene kan udforske og afprøve forskellige sociale roller og relationer.
- Symbollege: I symbollege får objekter en anden funktion, som f.eks. når en klods leges som en kage, hvilket stimulerer barnets fantasi og evne til abstrakt tænkning.
- Regellege: I regellege lærer børnene at navigere i sociale normer og samarbejde med andre, f.eks. ved at tage tur, dele eller spørge "må jeg låne?", hvilket styrker deres sociale og emotionelle kompetencer.

I denne kontekst spiller de voksne en central rolle som responsive og baseværdige voksne, der både er til stede og engagerede, hvilket skaber et trygt fundament, hvor børnene kan udforske og udvikle deres potentialer (Gottfried, 2004). Ved at være nærværende og anerkendende i vores pædagogiske praksis bidrager vi til at fremme børns følelsesmæssige og kognitive stabilitet, så de kan udvikle deres ressourcer i et trygt og stimulerende udviklingsmiljø.

Børnefællesskaber:

Barnet lærer hele tiden af det, vi voksne og andre børn præsenterer for dem. Der foregår meget udvikling, når man indgår i børnefællesskaber, som f.eks. at vente på tur, være aktivt lyttende, tage hensyn, se muligheder i andres kunnen, udtrykke egne behov og aflæse andre børns handlinger og hensigter (Hart, Larsen & Andersen, 2020). Dette betyder, at vi voksne hele tiden skal være bevidste om at se og høre barnet, og at vi prioriterer nærværet samt tager os tid til relationen og samtalen, med fokus på kvaliteten af denne. Nærvær opnås, når børnene er omgivet af omsorgsfulde og kompetente voksne, der skaber tryghed og tydelige rammer (Brandtzæg & Torsteinson, 2016). Hverdagens trygge og genkendelige rytme understøtter barnets og børnegruppens udviklende øjeblikke, hvor både individuel udvikling og sociale færdigheder fremmes.

Fælles for ovenstående er, at det kræver engagerede, autentiske voksne. Det er vigtigt, at vi begejstres, fordyber os og samler børnenes opmærksomhed. Vi understøtter, udfordrer og leder børnenes initiativ og interesser mod områder, der fremmer deres udvikling af de færdigheder og den viden, der er nødvendige for at mestre at være en del af fællesskabet. Vi tager os tid til at dele erfaringer, formidle perspektiver og udvide de temaer, børnene bringer op. Vi deltager aktivt i børnenes aktiviteter, vejleder og hjælper dem gennem involvering, samregulering og markeret spejlinger (Hallgren, 2023).

Det Pædagogiske Udviklingsmiljø

Det pædagogiske udviklingsmiljø skal være til stede hele dagen, fra modtagelsen om morgenen til afhentningen om eftermiddagen. Vi har fokus på det strukturelle og processuelle i børnemiljøet, når vi rammesætter og organiserer den daglige pædagogiske praksis. Det er vigtigt, at der er 'flow' gennem dagen. Derfor veksler vi mellem målrettede vokseninitierede aktiviteter og målrettede børneinitierede aktiviteter (Taggart, 2014). Vi veksler ligeledes systematisk bevidst mellem at være i 'high arousal' og 'low arousal' gennem hele dagen.

Vi arbejder målrettet i vores praksisnære arbejde med rutinerne for at skabe en tydelig oplevelse af sammenhæng mellem hverdagens mange kontekster og overgange. En ramme, som er genkendelig, kontinuerlig og som børnene er medskabere af, er vigtig, så vi alle ved, hvad 'planen' er, når vi f.eks. skal spise frokost. De pædagogiske rutiner er uomgængelige, tilbagevendende og noget, der ikke skal forhastes. Vi ser, at hvis vi betragter rutinerne som et kvalitativt udviklingsmiljø for både børnene og det pædagogiske personale, får børnene mulighed for at konsolidere deres kunnen og viden i hverdagssituationer. Dette hjælper dem med at opbygge en selvhjulpethed, der styrker deres lyst til at prøve selv (Krogh & Smidt, 2018). Den voksnes rolle er at stille sig til rådighed for børnenes handlinger, være tålmodig, tilbageholdende og guide barnet uden at overtage, når barnet. Samtidig skal vi være opmærksomme på at mærke, hvornår barnet har brug for en hjælpende hånd, så der skabes flest mulige udviklende øjeblikke (Tordrup, 2019).

Vi ønsker, at børnene introduceres til en praksis, hvor de lærer vigtige fællesskabsorienterede færdigheder, såsom at kunne følge den fælles opmærksomhed, som ledes af den voksne. Børnene bliver en del af de traditioner og den kultur, der præger institutionen. I institutionen foregår det meste i fællesskab, og børnene inddrages aktivt i de fælles normer. De lærer, hvordan man bidrager til fællesskabet, for eksempel ved at hjælpe til og støtte hinanden. En central del af denne læring er, at børnene udvikler evnen til at mentalisere – det vil sige at forstå andres handlinger som udtryk for deres indre følelser og tanker. Ved at kunne sætte sig i

andres sted lærer de at forstå, hvad de føler og ønsker, uden at blande deres egne følelser og tanker ind. Denne kompetence er afgørende for, at børnene kan navigere i sociale relationer, udvikle empati og forstå andres perspektiver – hvilket styrker deres sociale færdigheder og evne til at handle empatisk (Andersen, Angelo & Haugaard, 2021).

Samarbejde med forældre om børns læring

Vi indbyder forældre til et samarbejde, hvor vi vægter udvikling af tillid gennem afklaring af gensidige forventninger til samarbejdet. Før opstart indkalder vi forældrene til en opstartssamtale, hvor de bl.a. forud for mødet skal udfylde et overgangsskema, som tager udgangspunkt i barnets udvikling, læring og trivsel nu og her, samt hvilke overvejelser og opmærksomhedspunkter forældrene synes skal være i fokus, når barnet skifter pædagogisk miljø. Som udgangspunkt i vores forældresamarbejde har vi fokus på barnets behov og forældrenes perspektiv. Desuden ønsker vi, at samarbejdet er reelt, og at forældrene fortæller det, som er nødvendigt for at et givtigt samarbejde kan etableres. Vi beskriver et samarbejde, hvor vi er fælles omkring barnets trivsel og udvikling i institutionen, og hvor vi ønsker at forældrene er aktive deltagende i vuggestuens og børnehavens hverdagsliv. F.eks. ved at understøtte barnet i at få en rolig og tryk aflevering, som er tilpasset det miljø, som barnets skal afleveres ind i. At forældrene taler pænt om og til de andre børn, forældre og personale, hvorved vi sammen sikrer et inkluderende fællesskab. Den daglige dialog med forældrene vægter vi højt og vi sætter tid af til at fortælle om barnets dag. Vi opfordrer forældrene til at tale med deres barn og sætte ord på dets trivsel i børnefællesskabet.

Når barnet er trygt faldet til i institutionen, tilbyder vi forældrene en 3-6-måneders samtale, hvor vi sammen med forældrene kommer omkring barnets opstart, trivsel og udvikling i institutionen. Vi tilbyder og afholder desuden 2-års status samtaler, 4-års status samtaler og en førskolesamtale. Til førskolesamtalen, der afholdes i november i det skoleår, der ligger forud for barnets skolestart, taler vi om, hvordan vi sammen forbereder barnet på at blive skoleparat. Overgangen, det store skift og de krav der stilles til skolebørn, drøfter vi sammen til denne samtale. Vi opfordrer forældre til at fortælle, hvis de har behov for en samtale eller en 'lille snak' ud over ovenstående samtaler, da vi vægter en løbende dialog omkring deres barn, og at forældrene orienterer os, hvis der sker noget af betydning i deres barns liv.

I børnegruppen ønsker vi at skabe rammerne for livsmod, udvikling og leg i et forpligtende partnerskab mellem institutionen, forældrene og børnene. Vi ser, at hver familie er noget særligt. Vi har fokus på at inddrage forældrene i og få kendskab til institutionens rutiner og dagligdag, så forældrene bliver medspiller i deres barns

hverdag i institutionen. Desuden tilrettelægger vi særlige kulturelle arrangementer f.eks. julearrangement med Lucia i kirken, forældrekafe mv. som giver mulighed for at åbne op og give forældrene indblik i den pædagogiske praksis og fællesskab.

Børn i udsatte positioner

I vores praksisnære arbejde arbejder vi systematisk med at skabe rum for, at børnene kan indgå i et inkluderende børnefællesskab. Vi har fokus på barnets fortælling omkring dem selv ift. fællesskabet. Vores opgave er her at fremhæve barnets muligheder, handlemuligheder og måder at deltage på, som del af fællesskabet. Vi har fokus på, at vores sprog er handleanvisende, så barnet ikke præsenteres for det de ikke må, men for det positive alternativ til den handling de udfører uhensigtsmæssigt. I stedet for at sige ”man må ikke slå! Jeg vil ikke have, at du slår!” taler vi handleanvisende ved f.eks. at sige: ”du skal passe på din ven”, ”I børnehaven passer vi på hinanden” og ”jeg vil gerne hjælpe dig”. Altså giver vi barnet nye handlemuligheder, i stedet for at sige, hvad barnet ikke må. Når vi inddeler børnene i små grupper og arbejder med legefællesskaber, guider vi børnene til at kunne mestre sociale færdigheder, som giver dem redskaber til at kunne navigere i børne- og vokseninitierede lege. Vi mener, at alle børn skal have en meningsfuld rolle i fællesskabet.

Hvis vi oplever, at et barn er på vej ud i en **kortvarig udsat position**, justerer og guider personalet barnet med udgangspunkt i ubetinget omsorg, tydelige handlemuligheder italesat handleanvisende. Her inddrager vi forældrene og fortæller om vores små bevidste justeringer gennem dagen for at gøre dagens udfordringer håndterbar for barnet. Vi er nysgerrige sammen med forældrene og inviterer til øget dialog og fælles ’øvebaner’ på tværs, noteret i et mødereferat, så vi sammen kan følge op og vedligeholde opmærksomhedspunkterne.

Nyopstartede børn tænker vi på, som værende i en **potentielt udsat position**, hvor en god tilknytning til personalet er altafgørende for barnets trivsel og udvikling. Nyopstartede børn har brug for en ekstra tryk og nærværende baseværdig voksen, der guider barnet ind i meningsfulde relationer og samspil.

Hvis vi oplever, at et barn er på vej ud i en **længerevarende udsat position**, tilrettelægger vi en faglig indsats med udgangspunkt i barnets styrker og optagethed sammen med forældrene. Det pædagogiske personale udarbejder et pædagogisk notat, samt handleplansdokument. Forældreinddragelsen er særlig vigtig i denne sammenhæng, da indsatsen kun styrkes ved, at vi har et fælles fokus på, hvorledes den udsatte position er i

spil, og hvordan vi styrker barnet bedst muligt. Herunder hvordan vi sammen skaber flest mulige udviklende øjeblikke for barnet. Ydermere inddrages relevante fagprofessionelle, der kan bidrage med et fagligt medblik, hvis vi vurderer det, er nødvendigt.

Pædagogisk udviklingsmiljø med sammenhæng til børnehaveklassen

I begge børnehaver arbejder vi samlet omkring at forme et fælles udviklingsmiljø, der skaber sammenhæng med børnehaveklassen. For at opnå sammenhæng med børnehaveklassen har vi fokus på børnenes trivsel, børnefællesskaber og at understøtte børnenes lyst og nysgerrighed til at lære at lære gennem leg.

Fra september i det skoleår, der ligger forud for barnets skolestart samles storegruppebørnene på tværs af afdelinger ugentligt i et tilrettelagt pædagogisk læringsmiljø, hvor vi systematisk arbejder med børnefællesskabet ud fra det enkelte barns 'zone for nærmeste udvikling'. Gennem børnefællesskabet arbejder vi målrettet med at give børnene positive erfaringer med at indgå i et fællesskab, samt skabe mod og troen på dem selv ift. at kunne møde nye udfordringer. I børnenes leg har vi fokus på at give børnene redskaber til at kunne stå fast, gå på kompromis, sige fra og til, være tydelige og italesætte egne og andres følelser og agere ud fra dette. Vi guider børnene i at kunne konflikthåndtere på egen hånd og med hjælp fra det pædagogiske personale. Herigennem skabe et miljø, der fordrer, at børnene føler sig trygge, forstået og tillidsfulde, så de på egen hånd prøver at løse hverdagens udfordringer, f.eks. mestre overtøjet i garderoben, møde sin vens frustration eller tørre op efter spildt vand.

Vores storegruppebørn mødes på tværs af børnehavernes afdelingerne. Her opnår vi, at børnene øver sig i at stifte nye bekendtskaber med jævnaldrende, og det at blive del af en ny børnegruppe. Vi har fokus på at det enkelte barns positive fortælling omkring deres muligheder, kompetencer og optagethed ift. den nye børnegruppe. Vi arbejder systematisk med vokseninitieret aktiviteter, der understøtter børnenes selvværd og selvtillid, så de forsikres om, at de er lige, som de skal være. F.eks. tegner børnene et selvportræt, hvor processen forinden har fokus på at lære børnene at være opmærksomme på ansigtets struktur, at mærke og se hinanden og få en større bevidsthed omkring, at vi alle er ens i udgangspunktet, men også er forskellige, og

at det er helt okay. Som en del af afslutningen på storegruppeforløbet besøger vi en børnehaveklasse eller KKFO for at give børnene et visuelt billede af, hvad en skole er.

Desuden har vi løbende fokus på at inddrage forældrene i storegruppeforløbet f.eks. ved at invitere store gruppebørnernes forældre til forældremøde i november omkring skoleparathed. Forud for skoleindskrivningen i oktober-december gennemføres en 5-års status på alle kommende skolestarter. En 5-års status er en helhedsvurdering af, hvor det enkelte barn er i sin sproglige, sociale, motoriske og trivselsmæssige udvikling. Vurderingen af barnets udvikling sker på baggrund af en dialog mellem pædagoger og forældrene til en førskolesamtale i november. Vores 5-års status skal bygge på et anerkendende og ressourcepræget syn på barnet og overleveres i form af en vidensoverdragelse til kommende skoletilbud barnet starter i.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi er omgivet af byens mange oaser, og vi ser det som en styrke, at vi ikke har en legeplads i forlængelse af vores indendørslokaler. Vi bruger de kulturelle tilbud, såsom museer, biblioteker, de lokale parker og legepladser som en del af vores læringsmiljø, som vi går på tur til flere gange ugentligt. Vi øver børnene i at mestre at kunne navigere og orienterer sig ude i det pulserende byliv, hvor det at gå tur bliver en øvelse i sig selv. F.eks. for et barn er det at se på tog eller hoppe i en vandpyt en stor oplevelse, og vi prioriterer derfor små ture i små grupper, som styrker nærværet mellem børnene og det pædagogiske personale. Vi tager på 'snakke-tur' rundt i lokalområdet, hvor vi taler omkring det vi ser og oplever. Når vi kommer hjem, ønsker vi at lave endnu mere omkring det vi har oplevet. F.eks. hvis vi har set på statuer, går vi hjem og tegner vores helt egen statue, samt viser med kroppen forskellige statuestillinger.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Det fysiske børnemiljø:

Vi oplever at store, åbne rum opfordrer til fysisk udfoldelse, mens tæt møblerede rum får os til at sænke farten og lydniveauet. Vi har fokus på, at alle rum har en tydelig visuel funktion for både børnene, personalet og forældrene. Vi funktionsopdeler rummene, så børnene nemt kan navigere rundt i rummenes mange muligheder. Dvs. vi ønsker at institutionens rum signalerer det, man gerne vil, og udtrykker det, der kan foregå. F.eks. lægger vi legetøj frem på små gulvtæpper, så rummet indbyder til specifikke lege. Vi er nysgerrige på at opleve rummet ud fra et børneperspektiv og indrette herefter. Vi arbejder med at tydeligt markere små rum i rummene, så det er lettere og mere naturligt for børnene at lege i små grupper. Børnene får derved ro til at fæste opmærksomheden i længere tid og indgå i sociale relationer. Børn reagerer i et 360 graders opmærksomhedsfelt, og vi ser, at børn nemt bliver forstyrret i legen, da de er nysgerrige på de mange ting, der ellers foregår i rummet, og vi fokuserer derfor på at reducere de mange stimuli indtryk ved at rumopdele med f.eks. reoler der står ud i rummet og skærmer børnenes leg. Vores indretning skal dog ikke opfordre til én bestemt leg, men understøtte mange forskellige lege og stimulere børnenes skaberevne og fantasi.

Det psykiske børnemiljø:

Vi arbejder med fortællingen om barnets og børnegruppens ressourcer og muligheder frem for begrænsninger. Vi har fokus på at skabe en børnekultur, hvor der proaktivt er fokus på det enkelte barns potentialer. Vi har fokus på at fjerne os fra en 'fejl-finder kultur', hvor børnene ikke føler sig tilstrækkelige. I stedet for at irettesætte, f.eks. sige "du må ikke løbe", har det pædagogiske personale fokus på at italesætte det positive alternativ overfor børnene f.eks. "du må gerne gå". Idet vi har fokus på, at alle børn skal behandles ens ved at blive behandlet forskelligt, skaber vi en børnekultur, hvor der er 'højt til loftet', rummelighed og plads til alle. Et mangfoldigt børnefællesskab, hvor der er fokus på en 'hjælpe-kultur', så de store hjælper de små, og børnene føler sig mødt, set og anerkendt af hinanden og af de voksne. Tryghed og tillid er derfor to bærende elementer for et godt psykisk børnemiljø. Trygheden etableres f.eks. gennem hverdagens rutiner, som er genkendelige og kontinuerlige for barnet. Oplevelsen af samhørighed opstår, når hvert enkelte barn føler sig set og værdsat. Det styrkes gennem fælles oplevelser f.eks. til den daglige morgensamling, som byder på rim & remser, motorik, sange og "hvem er her i dag". Støjniveauet har ligeledes en stor rolle ift. et god psykisk børnemiljø. Vores tydelige legezoner, 'rum i rummet', at vi inddeler børnene i mindre grupper er alt sammen medvirkende til at skabe mere ro. Desuden guider personalet børnene i, hvornår de skal have 'små og store stemmer' alt efter hvilket rum, de befinder sig i. Et godt psykisk børnemiljø skabes ligeledes gennem

tydelige forventninger til forældrene. Vi opfordrer forældre til at hjælpe deres børn med at skabe forbindelse mellem deres 'to verdener' f.eks. ved at tale med deres barn om det, børnene er optaget af i institutionen eller bakke op om og handle ud fra personalets anvisninger.

Det æstetisk børnemiljø:

Børn er naturligt æstetisk tilstede i verden og deres sanseerfaringer danner grundlag for meget af deres læring. Vi har fokus på sanseintegration, der dækker over evnen til at modtage og bearbejde sanseindtryk. Vi har fokus på grov motorikken, når børnene er nede i tumleren eller ude på legepladsen. Vi gynger, hopper og får bevæget hele kroppen. Vi har fokus på den proprioceptive sans, som vi understøtter f.eks. ved at ligge på maven, løfte og bære, samt kaste og gribe. Desuden har vi fokus på den vestibulære sans, hvor bl.a. balance og kolbøtter øves. I forhold til finmotorik har vi f.eks. fokus på at lave perler og puslespil og at hjælpe børnene med at holde koncentrationen i længere tid ad gangen. Vi arbejder med den taktile sans ved at give børnene mulighed for at opbygge erfaringer og lære deres omverden at kende gennem berøring, håndtering og leg med forskellige tekstiler og materialer f.eks. ved at lege med sand, gå på sanseplader med bare tær, røre ved kartoffelmel eller blæse sæbebobler. Vi er opmærksomme på, at både vores fysiske rammer, samt de vokseninitieret aktiviteter skal have fokus på at inspirere børnene, så de får lyst til at udfolde sig. Dvs. understøtter børnenes nysgerrighed og lyst til at lære ved at have fokus på, at børnene har mulighed for at afprøve, eksperimentere, lege og bruge deres sanser dagen igennem.

De seks læreplanstemaer

De seks læreplanstemaer omhandler børnenes kropslige, følelsesmæssige, sociale og kognitive læring, som afspejler den brede læringsforståelse. Læreplanstemaerne skal ses i sammenhæng og samspil med hinanden. Der er fastsat to pædagogiske mål samt en indholdsbeskrivelse for hvert læreplanstema. Det er institutionens opgave at etablere et pædagogisk læringsmiljø for børnene gennem hele dagen, som skal tilrettelægges inden for rammerne af de seks indholdsbeskrivelser af læreplanstemaerne og de fastlagte pædagogiske mål (Den styrkede pædagogiske læreplan, s. 32-33, 2018).

Under hvert læreplanstema opridser vi vores 'nøgle sætninger' der belyser hvordan vores læringsmiljø understøtter de seks læreplanstemaer. Desuden vil vi taget udgangspunkt i en række praksisnære fortællinger fra vores morgensamlinger i de to børnehaver og vuggestuen for at illustrere hvordan vores pædagogiske læringsmiljø griber fat i og har alle seks læreplanstemaer i spil.

Alsidig personlig udvikling:

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Nøgle sætninger ift. hvad vi har fokus på i vores læringsmiljø for at understøtte børnenes alsidige personlige udvikling:

- Behandler børnene ens ved at behandle dem forskelligt
- Se børnene som kompetente og betydningsfulde
- Arbejder systematisk med legefællesskaber
- Forankring i daglige rutiner
- Bevidst arbejde med voksenroller – gå 'foran', 'ved siden af' og 'bagved'.
- Skift mellem vokseninitieret aktiviteter og lege, børneinitieret aktiviteter og lege.

Små eksempler fra morgensamlingen:

- Hver morgen samler vi børnehavebørnene ved at kalde ind til samling med en rolig stemmeføring. Vi hjælper børnene ind til morgensamlingen ved at se hvem der har brug for en hjælpende hånd (blive

forberedt) eller et kram den pågældende dag. Vi møder børnene med 'lille hånd' og 'stor hånd' (Omsorgsgrebet, Børns vilkår).

- Nogle gange har et barn brug for at fortælle en lille bid fra en betydningsfuld begivenhed de har oplevet dagen forinden for at kunne beherske at tage del i morgensamling og her skaber vi rum og plads for at dette bliver muligt. Vi mærker at roen sænker sig i barnet når historien er fortalt. Her kan barnet igen rette sin opmærksomhed ud mod fællesskabet og deltage aktivt i morgensamlingens fælles elementer efterfølgende. De andre børn er lyttende og giver plads til at historien kan fortælles.
- Når vi holder morgensamling i børnehaven, er der hver dag et barn eller to børn som henter maden og drikkedunkskassen. De andre børn sidder i en rundkreds på gulvet. Det er en opgave der fordrer at de andre børn udviser engagement og respekt for barnet/børnene der henter i sit eget tempo og på sin egen måde. Vi guider barnet anerkendende og støttende gennem opgaven.

Social udvikling

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Nogle sætninger ift. hvad vi har fokus på i vores læringsmiljø for at understøtte børnenes social udvikling:

- Styrke barnets selvstændighed og samarbejde gennem medbestemmelse
- Arbejder systematisk med legefællesskaber
- Arbejde med barnets historie omkring dem selv
- Fokus på fortællingen om barnet og børnegruppens ressourcer og muligheder frem for begrænsninger
- Opfatte barnet som aktivt lærende

Små eksempler fra morgensamlingen:

- Børnehavegrupperne har f.eks. en følelseskuffert, som kan tages frem til samling. Vi taler om de forskellige følelser og om situationer hvor vi har haft besøg af de forskellige følelser.
- Vi synger en "navnesangen" i vuggestuen og her oplever vi at børnene føler sig set som individ og samtidig kan få følelsen af at de er del af et større fællesskab.
- I vuggestuen har vi en rød sangkuffert som for øjeblikket indeholder 10 symboler på børnesange. Børnene vælger på skift en sang. Legen øver børnene i at vente på tur, være aktivt deltagende, skaber medbestemmelse og et fælles sprog ved at bruge et visuelt udtryk som genstand for en fællesskabssang. Vi mærker at den røde kuffert skaber tryghed og genkendelighed og hjælper børnene til at deltage og holde fokus.

Kommunikation og sprog

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Nøgle sætninger ift. hvad vi har fokus på i vores læringsmiljø for at understøtte børnenes kommunikation og sprog:

- Styrke barnets selvtillid/selvværd og nysgerrighed omkring kommunikation og sprog
- Arbejder systematisk med legefællesskaber
- Systematisk arbejde med sprogudvikling ift. den samlede børnegruppe
- Arbejde systematisk med metoden 'understøttende sprogstrategier' og 'UGLe'

Små eksempler fra morgensamlingen:

- Vi har fokus på lav og høj stemmeføring gennem morgensamlingen. F.eks. i børnehaven i afdeling Teaterbørn kalder vi "Teaterbørn" med klar stemmeføring som 'kodeord' for samling og fælles opmærksomhed på den voksne. Børnene danner med hjælp fra de voksne en rundkreds. Når morgensamlingen starter taler den voksne med en lav stemme. Men med tydelig øjenkontakt og store armbevægelser. Det tydelige kropssprog fanger børnenes opmærksomhed omkring det der bliver sagt. Vi understreger nogle ord i sætningen ved at udtale dem 'overdrevet' efterfulgt af en pause. Vi gentager det samme ord i flere sætninger og udvider barnets forståelse af ordet ved lige så stille at bygge mere og mere på.

Krop, sanser og bevægelse

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Nogle sætninger ift. hvad vi har fokus på i vores læringsmiljø for at understøtte børnenes krop, sanser og bevægelse

- Arbejder systematisk med legefællesskaber
- Systematisk arbejde med sanseintegration
- Arbejde systematisk med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø
- Opdeling af rummene så der dannes hensigtsmæssige rammer for aktiviteter og lege

Små eksempler fra morgensamlingen:

- Når vi synger til morgensamlingen, tilføjer vi fagter til sangene. Børnene synger sangen, danser sangen og knytter specifikke bevægelser til sangen.
- Når børnene sidder i rundkredsen, mærker vi efter sammen, hvordan det føles at sidde på gulvet. Er gulvet varmt eller koldt? Føles et bedst at sidde med benene udstrakt eller i skrædderstilling? Vi afprøver og mærker efter.
- 'Find næsen legen' leger vuggestuens børn flere gange under samlingen for at rette opmærksomheden tilbage på det fælles tredje. Ud fra en fælles opmærksomhed peger børnene på enten en cirkel på væggen, på deres egen mave eller hænder.

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Nøgle sætninger ift. hvad vi har fokus på i vores læringsmiljø for at understøtte børnenes natur, udeliv og science:

- Konsolidere børnenes viden og kunnen i hverdagssituationer
- Arbejder systematisk med konstruktionslege og funktionslege
- Ture i byen og parker med fokus på naturen og årstiderne

Små eksempler fra morgensamlingen:

- I børnehaven synger vi årstidsbestemte sange og laver sanglege med fokus på naturens cyklus.
- Dagens vejr aflæser vi i fællesskab og taler f.eks. omkring hvorfor vi har skyer, hvorfor månen er væk om dagen osv. Vi udforsker og finder svarene i fællesskab.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Nøgle sætninger ift. hvad vi har fokus på i vores læringsmiljø for at understøtte børnenes kultur, æstetik og fællesskab:

- Udflugter i små børnegrupper til museer, biblioteker mv. hvor vi efterfølgende tager vores oplevelser med hjem og genskaber oplevelsen gennem i en kreativ proces
- Systematisk arbejde med sanseintegration

- Arbejder systematisk med legefællesskaber
- Nysgerrig og eksperimenterende tilgang, hvor den voksne går 'ved siden af' og udforsker sammen med børnene

Små eksempler fra morgensamlingen:

- Det er en del af institutionens kultur at vi holder morgensamling. Den genkendelig rutine ser vi skaber ro, en følelse af at høre til og sikre lige deltagelsesmuligheder for alle børnene.
- Når vi sidder i en rundkreds, kan alle børnene se hinanden. Oplevelsen af samhørighed opstår, når hvert enkelt barn føler sig set og værdsat. Det styrkes gennem fælles oplevelser f.eks. når vi synger sammen.
- Nogle dage læser vi en lille bid fra en historie op til morgensamling. Børnene lytter til fortællingen der f.eks. handler omkring en bjørn. Dernæst taler vi sammen omkring hvad historien handlede om og hvordan man kan lege bjørne efterfølgende. Når børnene senere deles ud i små grupper, tager eksempelvis en børnegruppe ud og leger bjørne i en park, den anden gruppe tegner deres egen fantasi bjørn, mens den tredje gruppe leger 'bjørnen sover'.
- Når vuggestuen f.eks. skal på tur ud og se på gule busser, så finder vi billeder af gule busser som vi taler om og viser frem til samling. Vi synger "hjulene på bussen drejer rundt rundt rundt". Når børnene kommer hjem fra turen, finder vi gule ting i vuggestuen, som vi samler sammen i en bunke. Børnene mærker og leger med de gule ting.

Evalueringskultur

Systematisk og metodisk bevidst vedligeholder vi nu en fælles faglig grundforståelse afdelingerne imellem med afsæt i kerneopgaven, vores værdigrundlag og vores fælles pædagogiske grundlag.

Faglig proces

En faglig proces blev iværksat i 2019, hvor der blev påbegyndt et arbejde for at sikre pædagogisk tydelighed i det praksisnære arbejde.

Vi startede med at rette vores fokus på rutinepædagogikken for netop at forstå og værdsætte rutinerne som betydningsfulde pædagogiske læringsmiljøer. Rutiner er uomgængelige, tilbagevendende og er hverdagens rytme, som skal gennemføres og gennemleves hver dag af børn og voksne. Derfor prioriterede vi at starte vores faglige proces med at sikre en pædagogisk tydelighed i rytmen. Personalet i børnehavegrupperne og i vuggestuen gennemgik hver især dagens gang ned til mindste detalje, hvor den faglige intention blev kortlagt. Ud fra en fællesfaglig refleksion af hver eneste rutine og overgang, blev den faglige intention pegestok for udvælgelsen af konkrete målformuleringer for børnene og personalet i den enkelte overgang/rutine. Der blev udarbejdet et fælles aftalegrundlag personalet og afdelingerne imellem. Et fælles aftalegrundlag, der altid justeres løbende ud fra børnegruppens aktuelle sammensætning, deres trivsel, dannelse, udvikling og læring.

Vores arbejde med rutinepædagogikken tydeliggjorde et behov for, at den samlede personalegruppe anvendte ét bestemt evalueringsredskab til at forstå og udfordre den gængse forståelse af professionalismismen. Når vi evaluerer, indlader vi os på vurderinger af, hvorvidt det der foregår i praksis, er fornuftigt og meningsfuldt og hvordan vi skaber de bedst mulige forudsætninger for det gode børneliv.

Fokusområder

Nedstående fokusområder har vi skiftevis genbesøgt siden okt. 2019 og vores mål er at dykke yderligere ned, fastholde og systematisere nedstående fokusområder. Formålet er at sikre oplevelsen af sammenhæng i det praksisnære arbejde for personalet.

Fokus **på pædagogisk tydelighed**. Indgående fokus på **rutinepædagogikken** for netop at forstå og værdsætte rutinerne som betydningsfulde pædagogiske læringsmiljøer

Fokus på at anskueliggøre og øge bevidstheden om den **faglige intention** f.eks. i målrettet vokseninitieret legefælleskaber

Fokus på at **sikre børnenes deltagelsesmuligheder** gennem målrettede pædagogik i mindre strategiske grupper dagligt.

Arbejde **målet med legefællesskaber**, som vokseninitieret aktivitet, for at sikre at børnene dagligt er i positive relations-samspil. Både i større og mindre børnefællesskaber.

Fokus på at arbejde bevidst med vores **voksenroller**, hvor vi nogle gange går 'foran' og viser børnene vejen, andre gange 'ved siden af', hvor vi sammen udforsker verden, og 'bagved' hvor vi følger børnenes spor.

Fokus på at fælleskoordinerer vores **sprogunderstøttende** indsats på den samlede børnegruppe.

Arbejde systematisk med at ensrette den pædagogiske tilgang ift. **konflikthåndtering** ved at benytte neuropædagogisk tilgang og viden, som vi løbende dygtiggør os i.

Handelanvisende sprog. Fokus på, at vores sprog er handleanvisende, så barnet ikke præsenteres for det de ikke må, men for det positive alternativ til den handling de udfører uhensigtsmæssigt.

Rammesætte barnets leg gennem vokseninitieret legefællesskaber, hvor fokus er på at inddele børnene ud fra en fælles faglig refleksion omkring børnegruppens forskellige kompetencer og forudsætninger. Benytte metoder fra **Sprog i samspil** f.eks. samtaletyper.

Fælles opmærksomhed i børnefællesskabet, som fundament for at børnegruppen formår at deltage aktivt i f.eks. rutiner, samlingspunkter, ture og i legen. At kunne at vente på tur, være aktivt lyttende, tage hensyn, se muligheder i andres kunnen, at kunne udtrykke egne behov og aflæse andre børns handlinger og hensigter osv. Legen spiller en stor rolle ift. læring via fællesskabet. Vi ser, at barnets vigtigste aktivitet er legen.

Opsøgende forældresamarbejde med fokus på brobygning mellem hjem og institution. Et fokus på en fælles vej både i forhold til spising, sove rytmer og rutiner mm. Øget gennemsigtighed og tæt forældrekommunikation, så vi er fælles om barnets trivsel, udvikling og læring.

Primære evalueringsmetode

Teaterbørneinstitutionens evalueringskultur har siden 2020 taget udgangspunkt i det pædagogiske værktøj 'Praksisfortællinger' jf. nedstående dokumenteret evalueringseksempel.

Her beskriver personalet netop et forløb eller episode i den pædagogiske hverdag fortalt i hverdagssprog og ud fra personalets egen perception af situationen. Vi oplever at det kan rumme en kompleks omskiftelig

praksis, hvor mange ting sker på en gang. Hvor der skal handles og træffes mange valg ud fra afvejninger af individuelle hensyn ift. den samlede børnegruppe. Praksisfortællinger skaber et mulighedsrum for en fælles-strategisk drøftelse i personalegruppen, hvor alle kan være med; pædagoger, pædagogiske medarbejdere, studerende og 'flyvere'. Gennem personalets iagttagelser og faglige refleksioner ved hjælp af praksisfortællinger, skabes der løbende ideer til nye handlemuligheder, der bevarer og højner kvaliteten i det praksisnære arbejde. Som løbende og tilbagevendende punkt til personalemøder fremlægges en eller flere praksisfortællinger, som analyseres i fællesskab.

Udgangspunktet i den faglige drøftelse udledt af praksisfortællingen, hjælper personalet til at spore sig ind på, hvad vi i fællesskab skal have fokus på for at sikre at vi arbejder retningsgivende i vores pædagogiske hverdag. De nye handlemuligheder og de nye fælleskoordinerende metoder udfærdiges i en 'Pixi version', som løbende vil opsummere den fælles strategi og de faglige intentioner for at styrke et fælles fodslag. De er korte og konkrete i deres udformning og er skrevet ud fra et praksisnært perspektiv. Udviklingsarbejdet er organiseret i et tæt samarbejde og ud fra en 'flad ledelsesstruktur' mellem leder, medarbejder og bestyrelse.

Sekundære evalueringsmetodikker

Faglige drøftelser til personalemøder og pædagogiske aftenmøder, udledt af praksisfortællinger sporer personalet ind på, hvad vi i fællesskab skal samstemme og have en fælles faglig forståelse for. Aktionslæringsmetoden benyttes som redskab til at igangsætte nye afprøvninger af tiltag, hvor der veksles mellem afprøvning af nye aktioner og opsamling med refleksion i en aftalt rammesat dialog. Herved zoomer vi skiftevis ind på og distancerer os fra egen praksis. I et aktionslæringsforløb tager vi udgangspunkt i de erfaringer, vi allerede har, og ved at systematisere, forvalte og reflektere over disse erfaringer bliver den samlede personalegruppe tydelige aktører og 'medforskere' i egen praksis. Jf. nedstående dokumenteret evalueringseksempel.

Ydermere benytter vi SMTTE-modellen som supplerende didaktisk refleksionsredskab, når vi konkret planlægger, gennemfører og evaluerer læringsaktiviteter med henblik på at opnå noget bestemt (faglig intention).

Se praksisnært eksempel på noget der rør sig og som vi er optaget af i Teaterbørneinstitutionen i 2025:

Sammenhæng: På hvilken baggrund og ud fra hvilke forudsætning iværksættes indsatsen?	• I Teaterbørneinstitutionen starter vi hver børnehavedag med en morgensamling, der finder sted omkring kl. 9.00. Når vi samles i rundkredsen, har vi fokus på at skabe en følelse af sammenhørighed og lyse lommelygten hen på de positive elementer i børnenes hverdag. Vi starter derfor altid dagen med at 'tjekke ind' hos børnene for at få indsigt i, hvad der fylder i børnegruppen. Under samlingen taler vi om både store og små emner, der optager fællesskabet, og der er også mulighed for hvert enkelt barn at dele, hvad der fylder, så de kan lande ordentligt i børnehaven. Vi lykkes med at samle alle børn til fælles opmærksomhed, og vi understøtter de børn, der har behov for at deltage på en legitim perifær måde, uden at det forstyrrer den øvrige gruppe. • Vi stræber efter kontinuerligt at opretholde den gode samling og at optimere vores praksis omkring fællessang, da vi er opmærksomme på den positive effekt, det har på børnenes nervesystem. Vores arbejde er struktureret med fokus på at veksle mellem kognitive og fysiske aktiviteter. I den forbindelse ønsker vi at indlægge en "hjernepause" under samlingen, hvor vi fokuserer på kropslige øvelser, såsom at banke på armene og benene, for at stimulere børnenes kroppe og fremme en balanceret aktivitet. • Vi anerkender, at alle børn kommer med forskellige forudsætninger og behov. Nogle børn deltager aktivt, mens andre er mere tilbageholdende eller deltager perifert, men på en legitim måde. Vi er nysgerrige på at skabe et miljø, der understøtter, at alle børn får lige deltagelsesmuligheder. Vi ønsker at støtte de mere tilbageholdende og passive børn i at opnå både mulighed og mod til at øve sig på at træde frem i børnefællesskabet, særligt i den rammesatte, vokseninitierede dialog. • Vi har en børnehavedag, hvor vi veksler ligeligt mellem vokseninitieret legefællesskaber og børneinitieret legefællesskaber og vi ønsker at give børnene en følelse af medbestemmelse i flere af vores aktiviteter, da vi vægter højt at inddrage børnenes spor og perspektiv.
Mål: Hvad vil vi gerne opnå?	• Vi vil gerne sikre at vi kommer igennem de seks læreplans temaer ved at skabe et vokseninitieret udviklingsmiljø der understøtter dette og børnenes trivsel. • Vi ønsker, at vores morgensamling skal skabe et rum, hvor børnene har mulighed for at udtrykke deres egne behov og følelser på en tryk og åben måde. Gennem samlingen vil vi fremme børnenes begyndende mentalisering, hvilket indebærer, at de lærer at reflektere over egne og andres tanker, følelser og intentioner. Vi opfordrer børnene til at kigge på hinandens ansigtsudtryk, så de kan begynde at genkende og sætte ord på, hvordan deres kammerater måske har det. Dette bidrager til deres sociale og emotionelle udvikling, da de lærer at forstå og empatisere med andres følelsesmæssige tilstande. Ved at integrere disse elementer i samlingen styrker vi børnenes evne til at skabe relationer, udvikle selvforståelse og indgå i meningsfulde sociale interaktioner. • Vi ønsker at børnene får mere medbestemmelse i deres hverdagsliv i fx sangudvalg og give alle børn lige deltagelsesmuligheder for at 'gå foran' ved at de voksne altid er opmærksomme på at alle børn får plads til at sige noget. • Vores mål er at samlingen skal være meningsfuldt for børnegruppen og at deres børneperspektiv vægtes højt.

	• At styrke børnenes sammenhold ved at lyse lommelygten hen på det gode børnefællesskab. • Øve turtagning og fællesopmærksomhed i en tydelig rammesat dialog. At børnene følger og forstår rammen som er sat af den voksne, med fokus på pædagogiske bagdøre for de børn der har brug for at trække sig, uden at de føler sig ekskluderet, men er med på deres 'egen måde'. Der skal være plads til alle. • Vi øver at vise med kroppen, hvis man vil sige noget (øve turtagning). • Vi ønsker at vi synger mere sammen og at børnene systematisk skaber kendskab til forskellige sange, rytmer og melodier, for dette kan give en positiv effekt på børnenes arousal og nervesystem. • Udvide børnenes sproglige udvikling. Evt. forskellige temaer ift. hvad der rør sig i børnegruppen og ift. årets rytme. • Fokus på slow pædagogik. Vi tager os tid til at snakke om det, der fylder for børnene og skaber rum til at børnene kan få tid til at snakke om det de har på sinde. På denne måde ser vi, at de bedre kan mestre samlingen efter. Nogle gange lytter vi efter lyde (indenfor og udenfor), kigger ud ad vinduet, giver os tid til at kigge på himlen og snakker om vejret. • Vi vil gerne imødekomme de yngste børns behov for rutine, genkendelighed samt forudsigelighed samtidig med at vi sikrer at de ældste stadig bevæger i deres zone for nærmeste udvikling, så samlingen ikke bliver for forudsigelig og kedelig for dem. • Fokus på Stor og Lille hånd (omsorgsgrebet, Børns Vilkår).
Tegn: Hvordan kan vi se, at vi er på vej mod målet?	• Børnene er fokuserede og opmærksomme på, hvad der sker i samlingen. At vi ubesværet kan motivere børnene hen til morgensamlingen, at størstedelen selv finder en plads i rundkredsen, holde børnenes interesse og den fællesopmærksomhed. At børnene viser med kroppen ved turtagning og kan mestre at vente på sin tur, samt mestre at være aktivt lyttende når andre fortæller. • Der er en god og positiv stemning i rummet. Børnene virker glade og nysgerrige, og der er ofte smil og latter. En god stemning viser, at børnene føler sig trygge og komfortable. • Børnene er nysgerrige og vil gerne høre mere, at de er aktive og stiller de spørgsmål eller giver deres mening til kende. • Børnene viser følelser og udtryk: De udtrykker deres tanker, følelser eller ideer, enten verbalt eller gennem krop og ansigtsudtryk. • Når samlingen er slut, virker børnene tilfredse og glade, og de har en følelse af, at samlingen har givet dem noget – enten ny viden, en sjov oplevelse eller en følelse af at være blevet hørt. • At børnene selv aktivt spørger efter morgensamling. • De børn, der har brug for tid til at se ting an og derfor virker en anelse passive og tilbageholdende over tid får mod til at deltage mere aktivt ved at byde ind. • At børnene selv leger samling i deres børneinitieret legefællesskaber. • At børnenes arousal kan reguleres op og ned. • At børnene sætter ord på deres følelser og behov, samt tegn på begyndende mentalisering. • At børnene leger sammen på kryds og tværs af alder og køn og har en følelse af samhørighed i hele børnegruppen.

Tiltag: Hvilke konkrete handlinger skal kendetegne indsatsen?	<i>Når vi sætter rammen for morgensamling, er det vigtigt at vi;</i> • Inden morgensamlingen starter, afstemmer vi internt, hvad der rør sig i børnegruppen den pågældende dag, eller hvad der er sket i løbet af eftermiddagen før. Vi drøfter, hvem der skal sidde med de børn, der har særlige behov for støtte, samt hvilke børn der eventuelt skal adskilles for at skabe bedre forudsætninger for, at de kan holde fokus på den fælles opmærksomhed. Vi forbereder de børn, der i perioder har brug for ekstra støtte, og sikrer, at de føler sig trygge og inkluderet i samlingen. For at fremme medbestemmelse og give børnene en følelse af kontrol, inddrager vi børnene, der har brug for dette, ved at spørge: "Vil du sidde med X eller mig i dag til morgensamlingen?" Denne tilgang understøtter børnenes følelse af ejerskab over deres deltagelse og styrker deres sociale engagement i fællesskabet. • Taler i roligt og langsomt tale tempo • At vi bruger en tydelig ansigtsmimik og et roligt og tydeligt kropssprog, samt markeret spejlinger. • At vi taler og guider handleanvisende. • Vi engagerer med følelser for at motivere børnenes opmærksomhed • Vi arbejder systematisk med børnenes følelsesmæssige udvikling ved bl.a. at tage vores følelsesdukke Pelle frem. Sammen med ham kan vi og børnene sætte ord og beskrive episoder for børnene, som de selv har gennemlevet. Her vil vi ligeledes understøtte med vores følelseskuffert. • Vi hænger sange op i nærheden af rundkredsen som vi ønsker at synge med børnene (efter årstider), men børnenes perspektiv inkluderes også ved at børnene får lov til at vælge sange via vores sangkuffert. • Vi møder børnene med 'stor' og 'lille*' hånd (Omsorgsrebet, Børns Vilkår). Nogle børns dagsaktuelle omsorgsbehov kan være at sidde på en voksen, andre gange kan det være omsorgsbehovet imødekommes ved at sidde overfor en voksen og have varm og rar øjenkontakt, andre kan mødes med rolig stemmeføring og en fysisk hånd ved barnets side ligeledes er der børn, der har brug for at vi følger deres spor ved, at barnet 'kan tale af'. • Vi skærmer børnene for unødigt auditiv og visuel støj under samling f.eks. at vi ikke afbryder samlingen ved at tage imod børn. • Når vi holder morgensamling i børnehaven, er der hver dag fire børn, der får ansvaret for at hente maden og drikkedunkene. Børnene samarbejder to og to om at hente enten drikkedunkene eller maden, mens de øvrige børn sidder i en rundkreds på gulvet og venter. Denne opgave fremmer børnenes samarbejdsevner og ansvarsfølelse, samtidig med at det kræver, at de andre børn udviser engagement og respekt for dem, der henter, og for deres individuelle tempo og måde at udføre opgaven på. Vi guider børnene anerkendende og støttende gennem opgaven, hvilket hjælper med at fremme deres selvstændighed, samarbejde og sociale interaktioner.
Evaluerings: Hvordan vil vi evaluere, har vi nået målene og hvad gør vi fremover?	Nedstående er en sammenfatning af den evaluering vi er kommet frem til via en fællesfaglig refleksion. Barnets perspektiv som udgangspunkt i samlingen Det er essentielt, at barnets perspektiv bliver en central del af vores pædagogiske praksis, særligt i forbindelse med morgensamlingen. Når vi arbejder med børns udvikling, er det vigtigt, at vi ikke kun tager udgangspunkt i vores egne planlagte aktiviteter og mål, men at vi

	også kontinuerligt er opmærksomme på børnenes behov, følelser og interesser, som de udtrykker i øjeblikket. Dette kræver, at vi ser på verden gennem børnenes øjne og forstå deres oplevelser, tanker og behov som fundamentet for vores pædagogiske tilgang. Hvorfor barnets perspektiv er vigtigt Når vi inddrager barnets perspektiv, styrker vi deres følelse af medbestemmelse, ansvar og ejerskab. Børn, der føler sig hørt og anerkendt, er mere tilbøjelige til at være engagerede og aktive deltagere i samlingen, da de føler, at deres stemme og følelser har betydning. I stedet for at påtvinge børnene en struktureret ramme, som vi som voksne har udtænkt, skaber vi et fællesskab, hvor børnenes interesser og behov er med til at forme rammen. Dette giver børnene mulighed for at føle sig mere i kontrol, hvilket er med til at øge deres trivsel og deres deltagelse i de pædagogiske aktiviteter. Fleksibilitet i samlingens længde og struktur Som en del af at inddrage barnets perspektiv, er det vigtigt, at vi ikke er låst fast i en forudbestemt tidsramme for samlingen. Når vi arbejder med børn, skal vi være opmærksomme på, at deres opmærksomhed og energiniveau kan variere fra dag til dag og afhænger af deres individuelle behov. Derfor kan samlingen den ene dag vare 10 minutter, mens den en anden dag kan strække sig over 20 minutter, hvis der er flow i samtalen, og børnene er aktive og engagerede. Det er vigtigt, at vi som pædagoger fornemmer, hvornår børnenes opmærksomhed er ved at svinde, og hvornår de stadig er engagerede. Når børnene er i "flow", altså når de er aktive deltagere i samtalen og der er plads til, at de kan udfolde deres tanker og følelser, er det ofte gavnligt at udvide samlingens længde og give dem den nødvendige tid til at fordybe sig i det, der fylder for dem. Dette står i kontrast til dage, hvor børns opmærksomhed ikke kan holdes fanget i samme grad, og hvor en kortere samling kan være mere hensigtsmæssig. Slowpædagogik – Tid til refleksion og nærvær Slowpædagogik handler om at give børnene tid og plads til at være til stede i nuet, at lade dem få tid til at reflektere og bearbejde deres oplevelser. I en verden, hvor tid ofte er en knap ressource, og der er stor fokus på at få tingene gjort hurtigt, giver slowpædagogik mulighed for at nedsætte tempoet og lade børnene være mere til stede i deres egne tanker og følelser. Slowpædagogik understøtter børns evne til at være opmærksomme på sig selv og deres omgivelser, og det skaber et rum for dybde i læring og udvikling. I praksis betyder slowpædagogik, at vi tager os tid til at lytte til børns tanker og følelser uden at afbryde eller skynde på dem. Det handler om at stille åbne spørgsmål, give tid til svar, og ikke nødvendigvis være optaget af at få færdiggjort en bestemt aktivitet på en bestemt tid. Dette kan være alt fra at give børn tid til at observere noget i rummet, tale om noget, der fylder for dem, eller simpelthen tage en pause og kigge ud af vinduet for at observere vejret. Slowpædagogik er ikke kun et spørgsmål om tid, men om at prioritere det, der er vigtigt for børns udvikling – deres oplevelser, følelser og de relationer, de skaber med andre.
--	---

	Slowpædagogikkens indvirkning på samlingen I forhold til vores morgensamling betyder det, at vi ikke nødvendigvis skal forholde os til en stram plan for, hvor lang tid samlingen skal vare. Nogle dage vil samlingen være kort, hvor vi hurtigt kan afstemme med børnene og skabe en følelse af samhørighed. På andre dage, hvor børnenes opmærksomhed og interesse er stor, kan vi give mere tid til dialog og refleksion. Slowpædagogikken understøtter i den sammenhæng, at vi skaber et rum, hvor børnene kan udtrykke sig uden pres, og hvor de kan udvikle deres tanker og følelser i eget tempo. En vigtig del af slowpædagogikken er at skabe et roligt og nærværende miljø, hvor børnene føler sig trygge ved at udtrykke sig. Det kan være ved at holde et langsommere tempo, undgå afbrydelser og skabe tid til at bearbejde samtalen. Dette er særligt vigtigt i samlingen, hvor vi arbejder med børns følelsesmæssige og sociale udvikling. Når vi giver børnene tid og opmærksomhed, øger vi ikke kun deres trivsel, men vi understøtter også deres evne til at reflektere over deres egne følelser og andres behov – noget der har stor betydning for deres sociale kompetencer. Konklusion At have barnets perspektiv i fokus og arbejde med fleksible tidsrammer er centralt for at sikre, at morgensamlingen bliver et relevant og engagerende rum for alle børn. Vi skal være opmærksomme på, at børns behov og opmærksomhed kan variere, og derfor skal vi have plads til at justere strukturen af samlingen efter børnenes dagsform. Slowpædagogik hjælper os med at skabe et rum, hvor børnene får tid og ro til at reflektere og være til stede i nuet, hvilket fremmer deres følelsesmæssige og sociale udvikling. Ved at være lydhøre overfor børns behov, samtidig med at vi skaber en ramme med struktur og forudsigelighed, kan vi tilbyde et udviklende og trygt læringsmiljø, hvor børnene får mulighed for at vokse og trives.
--	--

Litteraturliste

- Andersen, D. R., Angelo, M., & Haugaard, A. (2021). Børns vilkår: *Gode relationer. Sådan arbejder I med mentalisering og kollegial sparring*. Kolofon.
- Andersen, D. R., Angelo, M., & Haugaard, A. (2021). Børns vilkår: *Tillid, tryghed og tilknytning: Sådan skaber I omsorgsfulde relationer til børn i dagtilbud*. Kolofon.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Volume I: Attachment*. Hogarth Press.
- Brandtzæg, I., & Torsteinson, S. (2016). *Se barnet indefra: Arbejde med tilknytning i daginstitutioner*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Bruner, J. (1990). *Acts of Meaning*. Harvard University Press.
- Børns Vilkår. (2020). *Omsorgsgrebet*: Hentet fra <https://bornsvilkar.dk/dagtilbud/omsorgsgrebet>
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. Pantheon Books.

- Gottfried, A. W. (2004). *Epistemisk tillid og børns sociale udvikling*. I: Pædagogik og psykologi i udviklingsperspektiv. Forlaget Retorik.
- Hallgren, L. (2023). *Pædagogens problemhåndbog*. Dafolo.
- Hart, S., Larsen, A., & Andersen, D. R. (2020). *Leg for sjov og alvor: Et neuroaffektivt perspektiv*. Hans Reitzels Forlag.
- Hutchison, C. (2014). *Slow Pedagogy: Exploring the Value of Time in Education*.
- Lyhne, J. (2017). *Kort & godt om neuropædagogik & neuropsykologi*. Dansk Pædagogisk Forlag.
- Prehn, A. (2015). *Hjernesmart pædagogik: Stimuler børns læring, empati, indre ro og selvkontrol*. Dafolo.
- Sørensen, T. T. (2021). *Tilknytning og dannelse i dagtilbud: En neuropsykologisk tilgang til et fælles pædagogisk grundlag*. Dafolo.
- Taggart, B. (2014). *The Role of Play in Early Childhood Development*.
- Tordrup, R. Y. (2019). *Udviklende øjeblikke: Pædagogisk praksis med fokus på barnets perspektiv*. Dansk Psykologisk Forlag.
- Vygotskij, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.